

Sygn. akt IX Ca 154/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Agnieszka Żegarska (spr.)
-----------------	-------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2018 r. w Olsztynie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko M. C.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Bartoszycach z dnia 24 listopada 2017 r., sygn. akt I C 1283/17,

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że zasądza od pozwanej

M. C. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej

z siedzibą w B. kwotę 7646,77 zł (siedem tysięcy sześćset

czterdzieści sześć złotych siedemdziesiąt siedem groszy) z ustawowymi

odsetkami za opóźnienie od dnia 1 maja 2016r. do dnia zapłaty, oddala

powództwo w pozostałym zakresie i zasądza od pozwanej na rzecz powoda

kwotę 2717zł (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu

kosztów procesu ,

II. oddala apelację w pozostałym zakresie ,

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1200 zł (jeden tysiąc dwieście

złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą .

Agnieszka Żegarska

Sygn. akt IX Ca 154/18

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wniósł o zasądzenie od pozwanej M. C. kwoty 7.646,77 złotych wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego za opóźnienie Narodowego Banku Polskiego oraz kosztami procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powoda podał, że pozwana przez podpisanie weksla dnia 09 grudnia 2015 roku zobowiązała się do zapłaty w dniu 30 kwietnia 2016 roku kwoty wskazanej w wekslu w wysokości 7.846,77 złotych. W dniu 31 marca 2016 roku powód wezwał pozwaną do wykupu weksla, lecz do dnia sporządzenia pozwu pozwana uiściła z tego tytułu jedynie kwotę 200 złotych. Żądanie odsetek umownych za opóźnienie znajduje zaś uzasadnienie w zawartej przez strony umowie .

Pozwana M. C. nie złożyła odpowiedzi na pozew i prawidłowo zawiadomiona nie stawiała się na rozprawę, nie żądała przeprowadzenia rozprawy w swojej nieobecności ani nie składała wyjaśnień ustnie lub na piśmie w toku sprawy.

Sąd Rejonowy w Bartoszycach wyrokiem zaocznym z 24 listopada 2017r. oddalił powództwo.

Sąd ten ustalił, że w dniu 09 grudnia 2015 roku w B. pozwana M. C. wystawiła weksel własny in blanco, inkorporujący zobowiązanie do zapłaty na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.. Jako miejsce płatności weksla wskazano B. i opatrzone go klauzulą „nie na zlecenie”. Weksel został podpisany czytelnie imieniem i nazwiskiem przez wystawcę.

Pismem z dnia 31 marca 2016 roku powód wypowiedział pozwanej umowę pożyczki i wezwał ją do zapłaty łącznej kwoty zadłużenia z tytułu zawartej przez strony umowy pożyczki – 7.846,77 złotych, w terminie 30 dni oraz poinformował o wypełnieniu weksla in blanco. Na kwotę zadłużenia zgodnie z treścią tego pisma miały się składać kwota niespłaconej pożyczki 6.463 złote, kwoty obliczone zgodnie z pkt 9.2 umowy odpowiednio: 8,70 złotych, 1.292,60 złotych i 75 złotych oraz odsetki umowne obliczone na podstawie pkt 11.1. umowy w kwocie 7,47 złotych.

Weksel został wypełniony na kwotę 7.846,77 złotych i opatrzone datą płatności 30 kwietnia 2016 roku.

Sąd I instancji uznał, że powództwo wniesione w sprawie nie było zasadne.

Sąd orzekający w sprawie przychylił się bowiem do poglądu reprezentowanego w doktrynie i orzecznictwie, że dla przyjęcia ważności i istnienia zobowiązania wekslowego z weksla in blanco, trzeba przyjąć obowiązek istnienia ważnego zobowiązania podstawowego i aby skutecznie dochodzić roszczenia z weksla będącego pierwotnie wekslem in blanco stanowiącym zabezpieczenie innych roszczeń między stronami, konieczne jest nie tylko przedstawienie tego weksla, ale również wykazanie, że między stronami istniało porozumienie, zwane potocznie deklaracją (umową) wekslową, upoważniające stronę otrzymującą weksel do jego wypełnienia i określające warunki dokonania tej czynności.

W ocenie Sądu Rejonowego, aby udowodnić skuteczne powstanie zobowiązania wekslowego z weksla in blanco, jako strona stosunku podstawowego, powód winien przedstawić deklarację wekslową i wskazać na okoliczności decydujące o wypełnieniu weksla zgodnie z zawartą deklaracją. Abstrakcyjność zobowiązania z weksla in blanco między stronami stosunku podstawowego ma bowiem osłabiony charakter i uwzględnia funkcję tego weksla jako formy zabezpieczenia roszczenia ze stosunku podstawowego. Konsekwencje z tego płynące winny być przy tym przestrzegane szczególnie, gdy stroną stosunku podstawowego dającą zabezpieczenie jest konsument.

Ponieważ strona powodowa, pomimo zobowiązania nie przedłożyła dokumentów ani informacji koniecznych do ustalenia istnienia i wysokości zobowiązania dochodzonego pozwem, na podstawie art. 6 k.c. w zw. art. 101 w zw. z art. 10 prawa wekslowego, powództwo wniesione w sprawie uległo oddaleniu.

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją powódka w całości, zarzucając wyrokowi:

1. obrazę prawa materialnego, tj.:

- art. 10 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe w zw. z art. 48 ustawy Prawo wekslowe i art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, iż ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa niniejsza zyskała charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazana, iż zobowiązanie to nie opiera się na kwotę wskazaną w treści weksla zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną a nie powodową;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie, tj.:

- przepisu art. 232 k.p.c. poprzez działanie przez Sąd Orzekający za stronę pozwaną,

- art.3 k.p.c., art. 232k.p.c., art.187§1 i 2 k.p.c., polegające na przyjęciu, że strona powodowa miała obowiązek przedstawienia już w pozwie faktów i dowodów, mających znaczenie dla ewentualnych przyszłych zarzutów, które w sprawie mogła podnieść strona przeciwna, w szczególności mających znaczenie dla oceny ewentualnego zarzutu pozwanego nieistnienia bądź zawyżenia wierzytelności, w sytuacji, gdy to strona pozwana była zobowiązana do przedstawienia dowodów w tym zakresie,

-art.3 k.p.c., art.227 k.p.c., art.232 k.p.c. i art. 233§1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. oraz art. 101 ustawy Prawo wekslowe poprzez nieuwzględnienie powództwa w wypadku, gdy powódka oparła swoje roszczenie na przedstawionym do zapłaty, prawidłowo wypełnionym i ważnym dokumencie wekslowym.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, za obie instancje, ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest w części zasadna.

Na wstępie należy zaznaczyć, że niniejsza sprawa o zapłatę z weksla in blanco podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym (uchwała Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 51/11), a Sąd Okręgowy nie przeprowadził postępowania dowodowego, a zatem zgodnie z dyspozycją art. 505¹³ § 2 k.p.c., uzasadnienie wyroku obejmuje jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Istota zarzutów sformułowanych przez apelującą sprowadza się do twierdzenia, że Sąd Rejonowy w sposób nieuprawniony z urzędu uwzględnił treść łączącego strony stosunku podstawowego, podczas gdy powódka dochodziła roszczenia z weksla, a pozwana nie podniosła stosownego zarzutu, który umożliwiałby badanie stosunku zobowiązaniowego, w związku z którym weksel ten został wystawiony.

W rozpoznawanej sprawie, żądanie powódki było oparte na stosunku wekslowym, a nie roszczeniu dotyczącym zwrotu pożyczki. Strona powodowa wprost stwierdziła, że swoje roszczenie wywodzi z weksla in blanco wystawionego przez pozwaną. W tej sytuacji, nawet jeśli powódka przedłożyłaby dokumenty odnoszące się do stosunku podstawowego (wypowiedzenie pożyczki z powołaniem się na konkretne postanowienia umowy), brak było podstaw do badania zasadności powództwa z punktu widzenia stosunku podstawowego.

W orzecznictwie wskazuje się, sąd może uwzględnić stosunek zobowiązaniowy, w związku z którym weksel został wystawiony, jedynie wówczas, gdy strona zainteresowana przeniesieniem sporu na taką płaszczyznę podejmie stosowne czynności. Sąd w tym zakresie nie działa z urzędu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2000 r., V CKN 136/00, Lex nr 46557, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2004 r., IV CK 331/02, Lex nr 599559).

Wierzycielowi wekslowemu przysługuje w odniesieniu do wystawcy zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksła, z tym jednak zastrzeżeniem, że tylko raz może uzyskać zaspokojenie swej wierzytelności i do niego należy wybór roszczenia. Gdy powództwo obejmuje roszczenie z weksła, uwzględnienie przez sąd treści stosunku podstawowego może nastąpić jedynie na zarzut pozwanego. W wypadku, gdy pozwany nie podejmuje czynności ukierunkowanych na przeniesienie sporu na płaszczyznę stosunku podstawowego, w szczególności, jeżeli - tak jak w rozpoznawanej sprawie - nie podejmuje żadnej obrony, sąd uprawniony jest wyłącznie do badania spełnienia warunków formalnych ważności weksła określonych w art. 1 i 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z dnia 12 lipca 2016 r., sygn. akt III Ca 940/16). Wystawienie weksła i następnie dochodzenie należności na jego podstawie ma ten skutek procesowy, iż roszczenie wekslowe objęte jest domniemaniem istnienia wierzytelności, które powstało na skutek wystawienia i wydania weksła, a tym samym w procesie wekslowym dowód nieistnienia wierzytelności w całości lub w części zostaje przerzucony na dłużnika (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 lipca 2016 r., I ACa 126/16).

Powyższe rozważania dają podstawę do stwierdzenia, iż Sąd I instancji dopuścił się w niniejszej sprawie naruszenia art. 10 ustawy Prawo wekslowe w zw. z art. 6 k.c. Przepis art. 10 prawa wekslowego stanowi, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Zobowiązanie wynikające z weksła własnego, niezupełnego, wystawionego i wręczonego remitentowi w związku z zawarciem określonego stosunku prawnego powstaje, w zakresie wyznaczonym treścią nadaną mu wskutek jego uzupełnienia. Ma ono charakter samodzielny i abstrakcyjny, niezwiązany z podstawą prawną przyjęcia zobowiązania. Posiadaczowi takiego weksła przysługuje, w odniesieniu do wystawcy, zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksła. Wybór roszczenia należy do wierzyciela. Oznacza to, że wierzyciel dochodząc wydania nakazu zapłaty na podstawie weksła, może powołać się tylko na treść weksła i nie jest zobowiązany do przytaczania już w pozwie wszystkich okoliczności faktycznych i dowodów uzasadniających roszczenie ze stosunku podstawowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 kwietnia 2017 r., I ACa 937/16).

Wobec istnienia stosunku wekslowego, na pozwaną ciążył obowiązek wykazania, że weksel in blanco został wypełniony niezgodnie z porozumieniem i nie ma podstaw, aby ciężar dowodzenia okoliczności ze stosunku podstawowego uzasadniających uzupełnienie weksła, przerzucić na wierzyciela wekslowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 29 czerwca 2016 r., I A Ca 115/16).

Tymczasem w niniejszej sprawie, pozwana nie tylko nie podniosła zarzutów dotyczących wysokości zobowiązania wynikającego z weksła, ale również

nie zajęła żadnego stanowiska odnośnie żądania zgłoszonego w pozwie.

W tych okolicznościach, Sąd Rejonowy błędnie zarządził postępowanie dowodowe nakazujące stronie powodowej przedstawienie dowodów, naruszając tym samym dyspozycję art. 232 k.p.c. i z istotnym uchybieniem treści przepisu art. 6 k.c. uznał za nieudowodnione roszczenie objęte pozwem.

W konsekwencji należało uznać, iż roszczenie powódki oparte w niniejszej sprawie o zobowiązanie wekslowe było zasadne w takim zakresie jaki wynikał z zobowiązania wekslowego. W tej sytuacji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 719,91 zł .

Natomiast Sąd II instancji oddalił żądanie pozwu zasądzenia odsetek umownych w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie. Skoro powódka podkreślała, że dochodzi zapłaty na podstawie weksla, a nie stosunku podstawowego, to z wszelkimi tego konsekwencjami. Odsetki umowne wynikają z umowy pożyczki, a nie z weksla. W treści weksla brak jest oznaczenia jakichkolwiek odsetek od dłużnej sumy, w razie braku zapłaty w terminie wskazanym w wekslu. W takiej sytuacji, zgodnie z art. 481 § 2 k.c., jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Dlatego Sąd Okręgowy zasądził od roszczenia głównego, ustawowe odsetki za opóźnienie, a oddalił żądanie zasądzenia odsetek umownych, bowiem nie wynikają z weksla.

Stosownie do zmiany rozstrzygnięcia, co do roszczenia głównego, zmianie podlegało również postanowienie o kosztach procesu za pierwszą instancję. Ponieważ pozwany przegrał sprawę co do zdecydowanej części roszczenia (powództwo zostało oddalone tylko co do części odsetek) powinien zwrócić powódce w całości koszty procesu.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. uwzględniając wynik postępowania apelacyjnego i poniesione przez powódkę koszty opłaty od apelacji i wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika oraz fakt, że powódka wygrała sprawę w przeważającej części.

Agnieszka Żegarska